

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МІЖЛЮДСЬКИХ ТУРИСТИЧНИХ КОНТАКТІВ: ПРОБЛЕМИ І РІШЕННЯ (Соціально-психологічний вимір. Постановка питання)

Варваринець Д.,

здобувач географічного факультету ДВНЗ «УжНУ»

Варваринець М.,

викладач кафедри туризму географічного факультету ДВНЗ «УжНУ»

1. Місце і роль міжлюдських контактів в Євроінтеграції України

Одним із важливих завдань дальшої розбудови нашої держави на сучасному етапі у сфері зовнішньоекономічних, зовнішньополітичних та міжлюдських відносин залишається послідовне і повноцінне виконання заходів з реалізації „Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу”, затвердженої Указом Президента України від 14 червня 1998 року № 615 та „Програми інтеграції України до Європейського Союзу”, схваленої Указом Президента України від 14 вересня 2000 року № 1072, „Хартії про особливе партнерство між Україною та організацією Північноатлантичного договору”. Вказані документи створили сприятливі передумови для поступового входження України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий, науковий, освітній та культурний простір (1).

З метою дальшого підвищення ефективності роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування в напрямку євроінтеграції, поглиблення і розширення інтеграційних процесів Указом Президента України № 1433 від 13 грудня 2003 року „Про Державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки” затверджені три Державні програми:

- Державна програма підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції;
- Державна програма інформування громадськості з питань європейської інтеграції України;
- Державна програма інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України.

Виконання всіх передбачених заходів із вищенаведених програм дозволить забезпечити потреби органів державної влади та органів місцевого самоврядування нашої країни у фахівцях з високим рівнем професіоналізму, здатних послідовно, компетентно і відповідально на всіх владних рівнях досягти потрібних результатів у реалізації інтеграції України в ЄС і НАТО (1,6).

Зараз дальшої сутності та змісту набуває процес інтенсифікованого діалогу між Україною і НАТО щодо її прагнень до членства та відповідних реформ.

Виконуються щорічні цільові плани (ЦП) Україна - НАТО, в яких „чітко визначені цілі реформування в різних галузях, зокрема у внутрішньополітичній сфері, зовнішній та безпековій політиці, реформуванні сектора безпеки та оборони, з питань інформування громадськості” (7).

Процес поступового інтегрування продовжується. Одним із рушіїв цього процесу виступають складові „народної дипломатії” - міжлюдські контакти та міжнародні туристичні зв'язки.

2. Міжлюдські туристичні контакти і „народна дипломатія”

Важливу роль у виконанні поставлених завдань по дальшому розгортанню і посиленню інтеграційних процесів можуть зіграти центральні і регіональні громадські, культурні, бізнесові, туристичні організації та об'єднання в рамках здійснення всіх форм міжнародних обмінів та контактів, взаємний обмін спеціалізованими групами та окремими фахівцями різних галузей промисловості, агропромислового комплексу, науки, культури, мистецтва, спорту, галузей гуманітарної сфери, які є складовими так званої „народної дипломатії”. Міжнародні туристичні зв'язки безсумнівно сприяють встановленню і розширенню контактів між людьми - бізнесменами, спеціалістами, представниками громадських організацій, кращій координації співробітництва, взаємному ознайомленню із історичною, культурною спадщиною кожного народу, допомагають налагодити динамічні форми співпраці в рамках двосторонніх та багатосторонніх виробничих, культурних та міжлюдських взаємин між підприємствами та організаціями різних країн.

Туристичні зв'язки на субрегіональному, регіональному та європейському рівнях накопичують багато різносторонньої інформації і проблем, які часто вимагають невідкладного розв'язання, або відповідного реагування. Разом із тим вони можуть служити і зручним механізмом та каналом вирішення цих проблем саме тому, що вони базуються на принципі

двостороннього руху з участю різних верств населення кожної країни, служать засобом тієї ж „народної дипломатії” при взаємному ознайомленні з національними особливостями, традиціями, звичаями, менталітетом та якістю життя кожного народу на сучасному етапі.

З часу свого народження „народна дипломатія” через туристичні зв’язки започаткувала багато прогресивних та пацифістських рухів миролюбного ґатунку: „За світ без воєн”, „За ненасильницький світ” та ін., учасники яких за останні роки провели чимало громадських акцій, сприяли пом’якшенню і розрядці міжнародної напруженості, мирному врегулюванню багатьох локальних конфліктів, успішному розв’язанню міжнародних проблем (4).

Особливо активну роль міжнародні туристичні та міжлюдські контакти грають у налагодженні взаємовигідних економічних, гуманітарних, культурних, міжконфесійних взаємовідносин між українськими та іноземними громадянами. Мова тут не йде про вирішення глобальних міжнародних проблем у названих сферах на високому міжурядовому, тобто, на макро- чи мезорівні - це завдання відноситься до компетенції відповідних міждержавних двосторонніх чи багатосторонніх договорів та утворених на їх основі комітетів, комісій, організацій з різних видів співробітництва та економічної діяльності. Мова йде про туристичні та міжлюдські взаємини на рядовому, тобто, на мікрорівні, які у кожному конкретному випадку допомагають налагодити особисті знайомства та зближення між окремими групами та індивідами в рамках спільних інтересів і таким чином створюють допоміжний сприятливий фон, атмосферу взаємної довіри, направлених на всестороннє співробітництво, сприяють віднайденню більш дієвих та ефективних шляхів, форм і методів здійснення інтеграційних процесів та поступового входження України в європейське співтовариство. Під час закордонних туристичних поїздок, зустрічей з іноземцями громадяни нашої країни завжди мають змогу брати участь у роз’ясненні і пропаганді активної міжнародної політики молодій Українській державі, яка з перших років свого існування проголосила про свій миролюбний зовнішньополітичний курс і вже має в цьому напрямку значні надбання, які із дня в день зростають і розширюються.

3. Політичний та військовий аспекти: перші здобутки

Молодій суверенній Українській державі у спадок дісталось чимало невирішених зовнішніх і внутрішніх політичних та економічних проблем, які довго чекали на невідкладне вирішення, і наша країна обрала миролюбний напрямок їх вирішення. Так, вже в перші роки незалежності міжнародна спіль-

нота запропонувала Україні кінцево відмовитись від володіння отриманою в спадщину атомною зброєю, стати без’ядерною державою - і Україна стала без’ядерною авансом повірила обіцянкам ядерних держав і „великої сімки” про відшкодування понесених Україною у зв’язку з цим значних матеріальних збитків.

Міжнародна спільнота постійно звертається до України з пропозицією брати участь у складі миротворчих місій у різних країнах світу - Україна вже декілька разів посилає свої військові підрозділи у різні точки земної кулі для підтримання миру, ризикуючи у мирний час життям своїх воїнів.

Або інше. Країни, які впродовж останніх років страждали від різних природних катаклізмів, повеней, землетрусів та інших катастрофічних явищ звертались до України з проханням про надання терміновій гуманітарної допомоги - Україна оперативно посилала загони своїх кращих спеціалістів, рятувальників, для надання потерпілим швидкої допомоги.

На прохання, настирливі і неодноразові, міжнародної спільноти Україна, повіривши обіцянкам про негайне відшкодування понесених втрат, достроково припинила роботу Чорнобильської АЕС, чим скоротила виробництво електроенергії на декілька мільярдів кіловат для власних потреб, залишилась сам на сам боротись із цією світовою бідю. Правда, є надія на те, що відповідні міжнародні товариства нададуть таки необхідну технічну допомогу та кошти для повного врегулювання даної проблеми, хоча ця біда, ще довгі роки поглинатиме мільярди власних бюджетних коштів.

Україна тісно співробітничала з НАТО за окремою програмою „Товариство заради миру”, її устремління скеровані на повномасштабну інтеграцію у євроатлантичну спільноту.

Україна стає надійною точкою опори і показовим прикладом для інших країн СНД, підсилюючи їх європейські та євроатлантичні устремління.

Діставши у спадок від колишнього Радянського Союзу потужну матеріально-технічну базу ракетобудування, наша країна використовує цей потенціал виключно у мирних цілях, надаючи допомогу різним країнам у виведенні на навколоремну орбіту їх космічних апаратів, призначених для здійснення наукових, соціально-економічних та народно-господарських досліджень в рамках участі у реалізації міжнародної програми „Морський старт”, підтримує тісні контакти із відповідними міжнародними та національними науково-дослідницькими установами Росії, США та інших країн світу в рамках програм з мирного використання космічного простору.

Можна навести багато інших прикладів із зовнішньополітичної діяльності нашої країни, які за-

івідчують про її участь у різних миролюбних акціях. Приведені приклади успішно використовуються вітчизняними туристами під час перебування за кордоном.

Отже, європейський вибір нашої країни має своє, побудоване вже за період незалежності, теоретичне та практичне, підґрунтя. Використовуючи вже створений матеріально-технічний та науковий фундамент, Україна вже багато зробила і продовжує реалізовувати інші вимоги ЄС, які допоможуть завершити її рух у європейське співтовариство.

4. Привабливий імідж України. За що бути відповідальними?

Громадяни України у закордонних поїздках чи при співпраці у спільних виробництвах, спілкуючись з іноземцями, широко використовують весь доступний їм відкритий інформаційний матеріал, чим сприяють створенню привабливого іміджу нашої держави, яка прямує своїми шляхами-дорогами до європейського співтовариства.

Під час спілкування з іноземцями, як правило, вже після першої півгодини діалог набуває чи політичного, чи економічного, чи гуманітарного характеру, певного своєрідного полемічного забарвлення, при чому Нашим туристам приходиться відповідати на запитання, які стосуються не тільки сучасного економічного стану в країні, але і проблем та подій близького чи далекого історичного минулого.

Особливо активні розмови та діалоги виникають при зустрічах з нашими безпосередніми сусідами-поляками, словаками, чехами, угорцями, румунами, австрійцями, турками, німцями, представниками слов'янських народів Балкан, а також із громадянами інших країн, у яких проживає українська діаспора. Більшість обговорюваних питань і проблем стосується політичної, економічної та гуманітарної сфери, міжлюдських взаємовідносин, висловлюються взаємні побажання глибше пізнати історію, національні традиції, етнічні витоки своїх країн. Під час двосторонніх діалогів проходить накопичення різносторонньої інформації із різних життєвих сфер людської діяльності, яке можна і необхідно акумулювати і доводити до відома відповідних фахівців для їх подальшої оцінки, вироблення аргументації для їх розв'язання (2).

При такій ситуації учасники обмінів мають можливість у разі їх фахової підготовки уже безпосередньо на місці спростувати або доводити хибність думок своїх співбесідників, по мірі необхідності, створювати та відстоювати привабливий імідж своєї країни, пропагувати кращі національні, культурні традиції, розвіювати міфи та вигадки про свої національні та етнічні особливості, поширювати гуманні ідеї і принципи добросусідства, ненасильницького розв'язання спірних питань, взаємовигідного

співробітництва, взаємного запозичення кращих стандартів якості життя та розбудови громадянського суспільства, а коли це потрібно, то знайти формулу взаємного вибачення за причинені один одному кривди, які мали місце на сучасному етапі співжиття, чи в історичному минулому.

5. Історичний аспект

Слід вказати ще на одну особливість взаємовідносин між народами та особистостями. Народи Європи впродовж останніх тисячоліть так багато навоювались, так багато накопичили відкритої неприязні, ворожого, упередженого відношення один до одних, приписали один одному стільки вигаданих і лайливих ярликів, непривабливих національних рис характеру, негативних навичок та побутових традицій, які при першому ліпшому погіршенні взаємовідносин негайно вип'ячуються на перший план, етноси знову вступають на хибний шлях конфронтації, народи піддаються взаємним обвинуваченням, висміюванню, різним приниженням.

Дійсно, якщо перелистати сторінки матінки-історії, то в далекому чи в близькому минулому мали місце ганебні вчинки та агресивні дії одних етносів щодо інших, що призводило до озброєних конфліктів, локальних та світових воєн. Та й у наш час можемо спостерігати неправильну, грубу поведінку представників однієї країни під час їх перебування у іншій країні, порушення національних традицій країни перебування, чим спотворюють імідж своєї країни.

Український етнос за весь історичний період свого становлення і розвитку зазнав багато незаслужених принижень і знущань під час входження до складу різних держав, імідж українця формувався не за сприятливих обставин, його національні риси нівелював інший етнос, який вже створив свою державу, а всім іншим етносам намагався придати своє національне забарвлення, а значить прилаштовував, приписував, нав'язував українцям свої характерні етнічні риси, йому не властиві, як позитивні, так і негативні.

Оскільки Україна частково чи повністю майже на протязі останніх чотирьох сторіч входила до складу Російської імперії та Радянського Союзу, то українцям і тепер, після завоювання національної незалежності, приходиться віддуватися і тримати відповідь за всі діяння і кривди царської Росії та Радянського Союзу, які були вчинені ними щодо інших народів за весь попередній історичний період, незважаючи на те, що і самі ж українські громадяни зазнавали багато кривд і принижень з боку цих же держав.

Цю особливість потрібно усвідомити всім громадянам незалежної України при спілкуванні з

іноземцями, добре володіти інформацією про своє історичне минуле і роз'яснювати своїм іноземним співбесідникам про фактичний стан справ.

Повертаючись до вищевисловленої думки про відповідальність перед іншими етносами за кривди, причинені їм царською Росією та Радянським Союзом за попередні історичні періоди, мусимо уточнити, що співучасниками подібних акцій вільно чи невільно були і українці. Подібні висловлювання можна почути у даний час, коли ряд наших сусідів із Центральної Європи вступили у Європейське співтовариство.

Так, угорці не можуть пробачити Росії за участь у придушенні революції у 1948-1949 роках, Радянському Союзу - за 1956 рік.

Словаки - одні із творців історії панславізму та панрусизму - вдячні Радянському Союзу за допомогу словацькому національному повстанню у серпні 1944 року, але засуджують його військову інтервенцію у 1968 році. У словаків ще жевріє невдоволення кривдами завданими загонами української повстанської армії, які разом із німецькими нацистами придушили теж саме антифашистське словацьке повстання у кінці 1944 року, а у 1945-1946 роках частини повстанської армії, просуваючись на захід через територію Словаччини до американської зони окупації Німеччини, знущались над активістами народних комітетів у багатьох селах країни.

При розмовах із польськими громадянами і туристами в перебіг зустрічей включається цілий клубок з їх точки зору ще невіршених проблем та односторонніх тлумачень різних подій і фактів у двосторонніх відносинах у далекому чи близькому історичному минулому. Це і участь царської Росії у трьох поділах Польщі (XVIII-XIX сторіччях), і знищення Радянським Союзом декількох десятків тисяч польських офіцерів у 1939-1942 роках, і невідтримка Варшавського антифашистського повстання у 1944 році, і антипольські акції Радянського Союзу у 1956 році по придушенню виступів у Варшаві, і підтримка ним у 1981 році введення в Польщі військового стану. Поляками також висловлюється невдоволення вчинками загонів УПА під час Другої світової війни, які масакрували мирне польське населення на Волині та ін. Українські учасники подібних розмов у таких випадках мають що зустрічно сказати полякам про їх загарбницькі зазіхання в історичному минулому (XIII-XX століття) на українській землі, про відповідні масакри над українським мирним населенням у роки Другої світової війни, про горезвісну післявоєнну операцію „Вісла", про кривди, причинені українцям агресивним крилом католицької церкви у віддалених XIII-XVII століттях і т.д.

Прикро, але жар обговорення подібних питань інколи гальмує досягнення цивілізованого порозуміння, відтягує строки укладення магістральних угод економічного співробітництва на сучасному етапі між бізнесменами двох країн.

Не вдаючись у більш глибокий аналіз причин і характеру вищенаведених подій і фактів, у даний час потрібно дійти єдиного логічного і справедливого висновку - сторонам потрібно порозумітися, взаємно вибачитись один перед одним і вступати разом чи окремо в європейські інтеграційні терени із новими програмами та планами, щоб створити гідні умови для справжнього цивілізованого співжиття в майбутньому. Народи Європи достатньо навоювались, ведучи між собою справедливі і несправедливі війни, вони щиро прагнуть мирного життя на континенті і в світі.

6. Зруйнувати традиції закритості, недовіри, зневаги і страху

Під час міжлюдських туристичних контактів, дружніх і недружніх суперечок з'ясовується, що народам Європи потрібно подолати ще одного монстра, потрібно відкинути бар'єри і традиції закритості один перед одним, недовіру, зневагу і страх у взаємовідносинах, поділ Європи на Схід і Захід, слов'ян і неслов'ян, Росію і Захід, бо ці традиції мають давні й глибокі історичні корені. Ці традиції дуже живучі й мають тенденцію через певні історичні періоди підновлюватись і повторюватись, набувати негативного характеру, знаходити підтримку як серед країн Сходу, так і Заходу.

Після падіння Київської Русі українські землі входили до складу, або у сферу інтересів різних сусідніх державних утворень, а протягом майже чотирьох століть - до складу Російської держави. Це послужило чи не основною причиною становища, коли слова і поняття „українець", „Україна", „Малоросія" нівелювались у Російській імперії, а за межами імперії, в Європі, всі етноси, що входили до складу Росії, вже сприймалися як московіти, а пізніше - як „русские", „россияне".

Перше суттєве протистояння Сходу і Заходу розпочалося після прийняття Київською Руссю християнства східного (Візантійського) обряду. Більшість же європейських народів вже була в лоні католицизму, яке їх об'єднало, а землі всіх східноєвропейських слов'янських державних формувань об'єдналось навколо найбільш правильної, як прийнято називати, християнської віри - православ'я. Таке становище дозволяло східнослов'янським державам і народам уже в середньовічний період протиставити себе Заходу. Розкол між Римом і Константинополем 1054 року, оголошена нещадна війна між Патріархом Константинопольським та Папою Римським довершили справу поділу Єв-

ропи на Схід і Захід як у релігійному, так і в політичному відношеннях, заклали основи російсько-го ізоляціонізму, до якого російські самодержці і без того були більш ніж схильні. Коли російський митрополит Ісидор у 1439 році підтримав рішення церковного собору у Флоренції про підписання унії між двома церквами, правитель Московської держави князь Василь Темний назвав його відступником від істинної християнської православної віри і кинув у в'язницю. Протиставленням Європі служила і теорія про Москву як „Третій Рим, а четвертому не бувати“.

В XVII столітті провідник панслов'янського руху Юрій Крижанич (хорват за походженням) прибув у Москву з ідеєю об'єднання слов'янських земель навколо Московської держави для боротьби проти німців, які притиснули західних слов'ян. Але ж, прибувши у Москву, він виявив надзвичайне невігластво та низький розвиток тодішньої московської людності. Тоді замість проповідей йти захищати слов'ян він, навпаки, почав закликати йти до німців навчатись світській культурі і технічним досягненням, щоб потім достойно виконувати місію об'єднання слов'янства, за що був направлений в сибірське заслання, бо Росії латиняни та німці були ні до чого.

Відкритість та закритість Росії відбувалась хвилеподібно. Петро I „прорубав вікно у Європу“, примушував дворянську молодь їхати вчитись у Європу, сам там декілька разів побував. Після смерті Петра I (1725р.) про його нововведення досить швидко забули. Нова хвиля відкритості до Заходу відбулася при Катерині II, а ось при імператорові Павлу I в 1799 році навпаки, була введена заборона на поїздки дворян на навчання за кордон, на ввезення книг із-за кордону, Росія вперше знайомиться із „залізною завісою“. В 1901 році Павло I був убитий, його син Олександр I практично відмінив всі заборони свого батька. В 1825 році Микола I знову опустив „залізну завісу“, але його син Олександр II (1855р.) знову підняв завісу. Проїшло скасування кріпосного права (1961р.), розпочався розвиток капіталістичних відносин, намітились економічні основи сталої відкритості російського суспільства, однак після 1917 року наступили потужні революційні зміни, які знову опустили „залізну завісу“ до 1991 року. Як на такі метаморфози дивився Захід? Які підстави він мав зближатися чи віддалятися від Росії, боятись її могутності, чи зневажати східного колоса. Захід вибрав тактику лавірування: коли наступали важкі часи для тієї чи іншої європейської країни, вона йшла на зближення із Росією, коли ж небезпека проходила, або Росія сама залишалася у біді, тоді відношення Заходу наповнювалось зневагою до неї, радістю за її невдачі.

Майже в один і той же час татаро-монгольського нашестя князь Олександр Невський вимушений був на Чудському озері один відбиватись від Лівонського ордену, годі було чекати князівствам Київської Русі якоїсь допомоги від Заходу. А ось вже у 1410 році литовці і поляки тільки з допомогою російських полків змогли розгромити Тевтонський орден під Грюнвальдом. Тут Європа скористалася російською силою. її почали поважати і боятись.

На початку XVIII ст. Петро I програв бій під Нарвою із шведами за вихід у Балтійське море - це було сприйнято в Європі як цілком зрозуміле явище, як перевагу європейської військової підготовки над „татарською“, над „азіатчиною“. Через декілька років Росія перемагає шведів під Полтавою, знову погано для Європи: вона починає боятись російської сили, розпускає про неї різні принизливі чутки. Правда, слід зазначити, що і самі росіяни давали привід для їх звинувачень у „дикості“, „азіатчині“, відсутності у ній, з європейської точки зору, культури.

Російський історик В.О.Ключевський приводить приклад із перебування російського посольства на чолі з Петром I в Англії, якому, звичайно, як це належить царю великої держави, були надані королівські почесті і апартаменти. Через три місяці після від'їзду високопоставлених гостей господар будинку представив список нанесеної йому шкоди. „Жах охоплює, коли читаєш цей список, - говорить Ключевський. - Підлоги і стіни були заплямовані, забруднені слідами веселощів. Меблі побиті, занавіски порвані, картини на стінах прорвані, оскільки служили мішенями для стрільби, газони в саду так потоптані, наче там марширував цілий полк в залізних чоботях, всього збитків було завдано на 350 фунтів стерлінгів“. Як видно, вивчаючи різні європейські „майстерності“, росіяни не вважали за потрібне придивитись до тамошніх звичаїв та дотриматись елементарної культури. Англійський єпископ Бернет висловив подив, як Бог вручив „такій неприборканій людині безмежну владу над такою значною частиною світу“ (3).

Дійсно, дикі звичаї, відсутність виховання російські володарі проявляли частенько і майже у всі часи, що давало підставу європейцям вважати Росію варварською країною, „азіатчиною“ із її православною некатолицькою вірою. Однак у 1686 році німці, поляки, австрійці, венеціанці з радістю прийняли поміж себе Московію, аби вигнати турків із Європи, про азіатчину та дикість росіян вже не згадували.

По справжньому Європа почала боятись Росію після її участі у Семирічній війні (1756-1763 рр.), коли після перемоги над пруськими військами кінні

загони козаків та калмиків процокотили вулицями Берліна. Це зробило незабутнє враження і на самого німецького короля Фрідріха II, який згадував, що йому ще довго снились кошмарні сни, як російська кіннота розгулює вулицями німецької столиці.

Ще більше Європа почала відчувати страх перед російською військовою силою, коли в 1814 році ті ж самі козаки, підганяючи наполеонівські війська, урочисто увійшли в Париж. Європа знову зі страхом побачила ту саму непереможну „азію“ із вікон своїх столичних квартир. Страх і зневага до росіян у цей час були поруч - окупант і завойовник Наполеон був для Європи ближче, ніж визволителька Росія.

Європа боялася росту могутності Росії - XIX століття засвідчило дальшу силу і слабкість Росії. Страх перед російськими багнетами супроводжував європейців, хоча особливих причин для цього Росія не подавала. Правда один випадок запам'ятався: у Паризькому театрі почали готувати до постановки п'єси, яка кидала певну тінь на Росію, на що Микола I зауважив, що для перегляду цієї п'єси він може прислати мільйон глядачів, маючи на увазі найбільш чисельну на той час в Європі російську армію. У Парижі його почули, п'єсу із репертуару вилучили.

Роль Росії і Радянського Союзу в Європі у XX столітті, як відомо, має свій особливий вимір і політичне забарвлення.

На сьогодні начебто ні страху, ні зневаги не спостерігається, як то було в історичному минулому, навпаки є розуміння і повага. Європа і Росія зараз шукають нову формулу взаємовідносин і взаємоповаги. Так вважають обидві сторони. Іншого просто не дано.

З 1991 року умови пошуку нової формули співробітництва Росії з Європою суттєво полегшилися, - на світову арену вийшли нові незалежні держави, в тому числі і суверенна Україна, яка паралельно з іншими суверенними державами шукає свою формулу співіснування із Заходом і інтегрування у Європейське співтовариство. Ця нова формула взаємовідносин повинна влаштувати всі зацікавлені сторони і Європу, і Росію, і Україну.

Декілька слів про наші двосторонні відносини з Росією. На сучасному етапі після вступу України на шлях незалежності, взаємовідносини між двома слов'янськими державами раз у раз потрапляють на підводні камені чи, навіть, на пороги. Україна закономірно і послідовно висвітлює сторінки своєї історії, викривлені історичні факти і події, викладені на догоду явно лише одній стороні, необхідність виправлення яких логічна і очевидна. Україна робить самостійні кроки як в економічному, так і в

політичному та гуманітарному відношенні, намагається відновити об'єктивну правду про своє минуле, повне трагізму, розчарувань і перемог, трактування яких Росія звикла сприймати тільки по своєму. Як би там не було, але з бігом часу все повинно уладнатись, дві сусідні слов'янські країни приречені досягти взаємного порозуміння і мирного співіснування.

Свій внесок у вирішення вказаних проблем, без сумнівно, внесе і „народна дипломатія“, міжлюдські, туристичні зв'язки. Спільна, майже 400-літня історія знайде своє взаємоприйнятне висвітлення та об'єктивну оцінку.

7. Міжконфесійний аспект: далі конфронтувати чи об'єднуватись?

Значна частина інформації, накопичуваної каналами міжлюдських зв'язків та міжнародного туризму, стосується міжконфесійних відносин, першопричин виникнення неприязні між різними частинами єдиного тіла християнської віри: католицизмом і православ'ям, з'ясування причин розколу у християнстві, який стався у 1054 році. Протистояння, що виникли на релігійному ґрунті, потім перекинулись на світські та міжлюдські відносини, викликали багато тривалих локальних та континентальних релігійних воєн, сутичок, заворушень, спричинили смерть мільйонів невинних людей.

На думку прихильників католицької віри народи і держави цієї орієнтації досягли більшого прогресу у розвитку науки, техніки, економіки, літератури, мистецтва, міжлюдських відносин, організації свого щоденного побуту, ведення мікро- і макрогосподарювання, в той час як країни Візантійського обряду у християнстві живуть бідніше, менш структуризовано і організовано, з меншим поступом просуваються вперед.

Ідеологи католицизму констатують, що їх церковні постулати кращі і прогресивніші, що в основу їх трактування людської екзистенції та міжлюдських взаємовідносин покладені головні принципи: „працюй у поті чола свого, молися, покайся і твоя душа попадає в рай“, в той час, як головні постулати віри Візантійського обряду закликають „молитись, страждати, покаятись у земному житті і тоді душа православного вірника теж попадає в рай“, тобто, згідно з православним трактуванням - можливо потрапити душі в рай - без щоденної копіткої праці, що своє благополуччя не потрібно творити своїми руками, - воно може прийти само собою, або його можна досягти за рахунок інших. Такі протилежні тлумачення проблеми, суперечки, „як краще вірити у Бога - по-католицькому чи по-православному“, точаться і понині у міжлюдських відносинах.

8. Чому дивуються сусіди?

Перебуваючи в Україні, особливо в прикордонному Закарпатті, іноземці дивуються, чому в нас таке безгосподарне відношення до сировинних ресурсів, зокрема до вторинної сировини, чому при збиранні сміття в одну купу звалюють металеві, скляні, паперові, сукняні, пластмасові, шкіряні, гумові відходи та різні вироби що були у вжитку, в той час як на заході вже давно організована сучасна переробка сміття.

Поляки, словаки, угорці, чехи, зокрема, дивуються, чому на українських чорноземних обширах не віднайдено і не розроблено агрономічних рішень для вирощування сталого врожаю зернових, якого було б достатньо, щоб нагодувати населення своєї країни, а не прикуповувати його за кордоном, чому при наявності достатньої кількості водних ресурсів, не бідніших ніж у інших європейських країнах, у багатьох населених пунктах країни відчувається нестача водогонів, технічної та питної води, або вона подається за окремими графіками, чому у містах відсутні або незадовільно облаштовані громадські прибиральні, на низькому рівні працюють комунально-побутові, сервісні служби та ін.

Угорці дивуються, чому на базі багаточисельних проявів мінеральних вод ми не створили систему бальнеологічних та басейнових комплексів, які можуть швидко завоювати світову популярність, як Ніредьхазьке „Шошто“, купальні Гойдусобсло під Дебрецемом, купальні Бюкферде поблизу міста Мішкольц-Тапольца, систему термальних озер „Гейвіз“ на півдні Угорщини. Чехи і словаки запитують, чому в наших Карпатських горах, аналогічних їхнім, майже відсутні капітальні сучасні підйомники із пасажирськими кабінами, гірськолижні готелі, а лише деінде діють старі кресельно-угельні (які частенько виходять із ладу та й то по довжині лижних трас короткуваті) при наявності в багатьох місцях хороших перепадів висот, на базі яких можна би проводити континентальні та світові чемпіонати, змагання, спартакіади із зимових видів спорту.

9. Міграційні процеси і нелегали - новий виклик

Упродовж останніх років наша країна зіштовхнулася із ще однією проблемою - нелегальним проїздом через нашу територію сотень громадян із азіатських країн із метою працевлаштування у країнах Центральної і Західної Європи, що супроводжується порушенням державного кордону нашої країни. Отже, новий монстр - нелегали.

Зростаючі темпи глобалізації економічного життя на світовій арені супроводжуються значними демографічними змінами в людському суспільстві,

новими хвилями в міжнародному розподілі праці, які викликають міграцію робочої сили в рамках одного або декількох континентів.

Завдяки своєму геополітичному положенню та інтенсивному економічному розвитку в орбіту вказаних світових процесів включається і Україна, яка попадає під дію двох різновекторних соціально-економічних факторів.

З одного боку, низькі зарплати і безробіття штовхають українських громадян залишити свою країну і шукати роботу за кордоном у розвинутих європейських країнах, де зарплата порівняно вища, але вона не задовольняє місцеву робочу силу, а для наших робітників та спеціалістів є прийнятною бодай на декілька сезонів, до якої можна дістатись, скориставшись тимчасовим виїздом за кордон під видом туристів.

З іншого боку, через нашу країну проходять міграційні потоки трудових і політичних мігрантів зі східно-азіатських країн, які не докочуючись до багатих західноєвропейських країн, у гіршому разі готові працевлаштуватися на підприємствах нашої країни.

Таким чином, на Україну лягає додатковий важкий тягар - затримувати нелегалів, надавати їм певне короткострокове розміщення, утримувати їх, вирішувати складні питання документального оформлення і повернення їх на батьківщину.

Політика західних країн по дозованому прийняттю мігрантів породжує непередбачені витрати і турботи для нашої країни, які практично виникли на голому місці - якби на заході Європи не було розвинених країн, не йшли б туди через Україну нелегали. Звідки Україні брати додаткові мільйони гривень, аби оперативно вирішувати нові проблеми? Мабуть, найбільш об'єктивною відповіддю на це питання могла б бути така: західні країни та їх відповідні міжнародні організації повинні поділяти з Україною цю непосильну ношу і визначитись у наданні нашій країні адекватної допомоги у розмірах, які відповідають нашим витратам при вирішенні цих проблем.

Крім того вказані проблеми заслуговують на те, щоб їх виносити для перманентного обговорення на міжнародних форумах із питань міграції робочої сили для вироблення виважених, взаємоприйнятних рішень.

Проблема нелегалів ховає в собі ряд інших небезпек: поширення тероризму на ісламському ґрунті (переважна більшість мігрантів ісламського віросповідання), занесення різних інфекційних захворювань епідемічного характеру, швидке розмноження і здатність утворювати свої колонії, гетто, схильність до скоєння безпорядків і організацій злочинних груп та ін., що змушують міграційні ор-

гани України - а така потреба досить реальна - суворо регулювати осідання мігрантів у нашій країні, яка мимохіть опинилась на багатолюдному перехресті глобальних міграційних процесів (5).

10. Побудуймо Європу у себе

В даний час Україна знаходиться на дуже вигідних стратегічних позиціях щодо дальшого вибору шляхів свого демократичного розвитку, оскільки має перед собою позитивний і негативний досвід інших країн і народів, може вивчити і використати світовий досвід державотворення і досягнен-

ня рівня і норм життя європейської і світової цивілізації. Завдання українського народу та його еліти - відібрати із своїх і європейських традицій кращі із кращих і взяти їх на „озброєння”, вирішити, від якого спадку їй відмовитись, а що взяти з собою на весь майбутній період становлення і зміцнення демократичних принципів побудови громадянського суспільства і входження до нового багатотомового етапу свого розвитку в складі європейської цивілізації

Наданий історичний шанс потрібно використати сповна на благо українського народу.

Список використаної літератури:

1. Збірник «Верховна Рада України, Комітет з питань Європейської інтеграції: «Про взаємовідносини та співробітництво України з НАТО»: Парламентські слухання. - К., 2003. - 286 с.
2. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні. - К.: Вища школа, 2002. - 225с.
3. Ключевский В.О. Исторические портреты. Деятели исторической мысли. - М.: Правда, 1991.- 624 с.
4. Сенин В.С. Организация международного туризма. - М.: Финансы и статистика, 2001. - 401 с.
5. Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: Можливості для України: Аналітичні оцінки (Національний Інститут стратегічних досліджень (Закарпатський філіал), Ужгород, 2003. - 136 с.
6. Регіональна політика ЄС після його розширення. Аналітичні оцінки. (Національний Інститут стратегічних досліджень (Закарпатський філіал), Ужгород, 2004. - 244 с.
7. Новини НАТО 1/08. Інформаційний бюлетень. Центр інформації та документації НАТО в Україні. - К, 2008. - 20 с.